ANY VIII Sabadell 27 de Maig de 1894. NÚM. 358

Lo Catalanista

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director. | Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Calderón, 36.--Teléfono, 186.
Representació Administrativa á Barcelona
Llibreria de Alvar Verdaguer Rambla Mitj, 5

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell. . . . . 2 rals al mes.
Fora.. . . . . 8 » trimestre.
Un número sol. . . . 0'20 ptas.
Anuncis á preus convencionals.

Xampany Catalá de la acreditada marca **CODORNIU** de San Sadurní de Noya.
Se ven en las confiterías de Pere Fonalleda, «La Confiansa» de Vila jermans, Rosendo Crous, Joseph Garriga, en la droguería de Joseph Formosa y en las principals fondas.

¡¡SIGUEU CONSEQUENTS!!

Aquesta espressió es la que sortí de nostres llavis al llegir en un periódich Barceloní, las paraulas del senyor Castelar pronunciadas en son discurs en la Academia Castellana mal anomenada Espanyola, en l' acte de apadrinar al senyor Echegaray en sá recepció oficial en tant docta corporació.

Desplegat lo rosinyol de la eloqüencia castellana en llarchs y armoniosos refilets dedicá una passada á la pátria, y per cert que hi abocá tot l' entussiasme y tota la forsa de son amor; es un refilet de primer ordre y lo copiém sens traduir per no per no perdrer res de sa atractiva finura y poesía. Diu aixís lo Crisóstomo lliberal:

LA PÁTRIA.

«Cuando corria mi lejana infancia, sentiame ya poseido por el culto á la Santa mujer que me diera la vida y por el culto á España de que cien pruebas tengo ya ofrecidas en mi tormentosa existencia. Y muchas veces, cuando bulbaceaba en compendios las páginas más ilustres de nuestra história y veía la mirada maternal atenta, como en extasis, al libro y al hijo, yo solía preguntarme allá en las indecisas interrogaciones pro-

pias de los niños; Dios mio, ¿que mérito habré yo contraido antes de nacer para que me hayais dado una madre tan buena y una pátria tan grande? No se puede saber cuanto ama uno á su madre sino sobreviviendola como por ley general se le sobre vive; no se puede saber cuanto ama uno á su pátria, sino separandose de ella por proscropción y por fuerza.»

«Todo el planeta es tierra, decia yo en mis destierros; pero no es la tierra cuya substancia llevamos en nuestras venas; toda la admósfera es aire, pero no es el aire que recojió nuestros primeros suspiros; todo el sol es luz, pero no es aquella luz de la cual llevaremos hasta morir un beso en la frente; todos los hogares ofrecen calor y abrigo, pero no es aquel calor ni aquel abrigo que os dió el hogar santificado por las lágrimas que costarán nuestras vidas; todas las iglesias son una, pero sus campanas no suenan como aquellas que han doblado por la muerte de nuestros progenitores ó que nos han traido el Ave Maria á los labios en la tarde, cuando pliegan las aves sus alas sobre el ramage y despliegan los astros su luz en el espacio. todas las lenguas son humanas, pero no son aquella lengua de la cual nos hemos valido para decir madre mia y amor mio, con la cual en los labios queremos presentarnos al juicio de Dios: que todos los recuerdos mas santos y todas las esperanzas mas consoladoras se concentran en el culto de la Pátria; y toda el alma de la Pátria es su lengua, legado glorioso recivido de nuestros escritores inmortales, y que debemos como vinculo sacro, trasmitir de generación en generación hasta la mas remota posteridad cual merecen su gloria y su grandeza.»

La expressió del amor de Pátria es de ma mestre y á no duptar sortida del cor del gran tribuno, pero precisament al veurer aquestas declaracions fetas per un centralista madrileny *enragé*, per un demócrata dels antichs, y per un lliberal de tota la vida, s' acudeixen á la pensa tant gran número de consideracions que sembla imposible, que cápigan en la naturalesa humana tanta bellesa de sentiments y un obrar tan contrari als mateixos; sembla imposible tanta contradicció en un home de talent, y aixó no pot esplicarse sinó per las duas tendencias constants en l' home, la una la veu del ánima, la veu del sentiment, la veu de la virtud, y l' altre la veu de la carn, la veu de las passions, la veu del orgull.

Y en efecte. Lo senyor Castelar recorda la falaguera impresió que l'hi produhia en son cor de nin la lectura de las páginas mes ilustres de la história de sa Pátria, y son orgull l' hi ha privat de veurer mes tart en la mateixa que dintre d' Espanya hi ha pobles que tenen história propia de páginas tant ilustres com las de la história d' Espanya qu' llegia y que 'ls nins d' aquells pobles no tenen la ditxa de llegirlas per tenir privat las escolas de ensenyarselas y lo pitxor encare; que no haurá deixat de veurer que moltas d' aquellas ilustres páginas son robadas d' aquells pobles y posadas en los compendis qu' ell s' enorgullia de que perteneixesin á sa

Pátria. Lo senyor Castelar sap ó deu sapiguer tot això; lo senyor Castelar ha fet continua professió de lliberal, lo senyor Castelar ha tingut las riendas del poder y ha mantingut y defensat y defensa lo centralisme que ha robat la história de las nacionalitats espanyolas y ofega l' amor de Pátria que 'll tan estima.

¡Ah senyor Castelar! que no es sa pátria tota Espanya, no es no, lo conjunt de las nacionalitats Ibéricas la pátria que V. tan bellament descriu, sa Pátria es la terra cual supstancia porta en sas venas, sa Pátria, es l' aire que reculli sos primers suspirs, sa Pátria es aquell tros de sol de qual llum portava fins á morir un bes en lo front, sa Pátria es aquella llar santificada per las llágrimas que costaren la seva vida, sa Pátria es lo pahis ahont s' escampá l' eco de las campanas qu' han tocat á morts per los progenitors y l' hi han portat l' Ave María als llavis á la caiguda de la tarde, sa Pátria s'extent fins ahont s'extent la llengua de la cual s' ha valgut pera dir «madre mia y amor mio» y ab la qual vol presentarse al judici de Deu, y aquella pátria seua es una nacionalitat indivisible es un cos que te per ánima sa llengua propia, llegat glorios rebut de sos escriptors y que deu conservarse com un vincul sagrat y trasmetrerlho de generació en generació; puig que una nacionalitat que perdi la llengua per la ánima y un cos sens ánima es un cos mort: sa pátria donchs senyor Cartelar no es lo conjunt Espanya, puig si totas las nacionalitats ó regions espanyolas son la pátria dels espanyols, també podrém dir que son nostre patria totas las nacions d' Europa per lo mes fet de esser europeus.

Siga donchs conseqüent senyor Castelar, sigueu conseqüents senyors politichs centralistas madrilenys; si vos titulen lliberals y la llivertat consisteix en que cada cual puga fer us de lo que l' hi perteneix, si vosaltres estimeu á vostre Pátria, penseu que Catalunya y altres regions que no son castellanas tenen una história propia, que l' hi ha sigut enterrada, que te una llegislació propia y l' hi ha sigut robada, que te una llengua propia y l'hi ha sigut amordassada, penseu que los catalans estimem nostra pátria tan com vosaltres estimeu á la vostra; torneunos donchs aquesta Pátria de la qual n' estem gelosos y quedeuvos ab lo que per naturalesa vos perteneix, no volgueu adornarvos ab plomas agenas puig diu un refra de nostre terra que, á qui ab roba dels altres se vesteix al mitx del carrer lo despullan.

Catalunya te fam y set de justicia y si pel senyor Castelar no hi cap llengua com la que s' ha valgut pera dir *madre mia y amor mio*, pensi qu' ell tingué la ditxa, com es mol natural que ab la mateixa llengua llegís las primeras lletras, y ab la mateixa llengua vegés escrits y aprengués las oracions eu lo colegi, y ab la mateixa llengua se l' hi prediqués

l' Evangeli y ab la mateixa pot fer sos contractes y espera compareixer al tribunal de Deu, mentres que los catalans, pels qui no hi ha cap llengua com la que'ns valem pera dir mare meva y amor meu,se comensa per ensenyarnos á llegir un llenguatge foraster que no entenem, qu' en foraster llenguatge tenim de llegir y apendre y resar las oracions á Deu en los colegis, que 'n llenguatge que no es lo nostre se 'ns predica la paraula divina, que, fins en lo acte sagrat de rebrer la primera Comunió en los colegis se infiltrá entre la serietat del sacratíssim acte de rebrer á tot un Deu, la comedia de fer una plática ab l' idioma dels toreros, prestantse inconcientment los sacerdots catalans á esser complices del malvat centralisme, fent de butxins al tendre cor de nostres fills obert en aquell instant a los mes purs y sans afectes; y sempre mes pesa sobre nosaltres la llosa de plom d' una llengua forastera tenintla d' usar per forsa en nostres contractes veyentla estampada á tot arreu, enfiltrantse per tot com un aire pestilencial y sino tenim d' usarla en lo tribunal de Deu es perque Deu es just y lo centralisme no puja tan alt,pero no poguent altre cosa sens obliga á disposar de nostres bens en lo mateix odiat llenguatge y aqueixa mateixa llengua verinosa per catalunya no puguent pujar al cel, se recargola plena de espírit sobre nostra tomba apallassan los epotafis de nostres sepulturas.

Si lo senyor Castelar sent de veras l' amor de Pátria, si los senyors centralistas lo tentan, si son lliberals com s' anomenan, que respectin l' amor de pátria dels que som espanyols y no som castellans, que pensin que tenim tan dret com ells á estimar á nostra pátria y á conservar la vida de nostra llengua trasmetentla de generació en generació fins la mes remota posteritat; sigueu conseqüents:

SECCIÓ POLÍTICA

Llegim en los telégramas extranjers de la prempsa de Barcelona:

«La comissió del Senat (Estats Units) ha escoltat avuy á dos senadors acusats d' haver rebut quantitats ab motiu del bill aduaner, quins han declarat que 'l major Bulz fou qui 'ls hi entregá.»

Quina llástima que aquestas cosas passin no mes que al extranger.

Veritat es que per tot hi ha gent que 's ven y gent que compra, pero també per tot hi ha cástich pera 'ls culpables.

Menos á Espanya.

Aquí, 's diu, s' enrahona, 's murmura, s' arreglan tractats y modus-vivendis y tot queda com abans, salvo 'ls que quedan arregladets per una temporada.

No 's podria intentar alguna vegada si s' atrapa cap personatje ab las mans untadas pel diner de fora?

Tal vegada aixís se posaria en clar l' empenyo de certs ilustres en tirar avant costi 'l que costi sas elucubracions económicas.

—

Per barra torera y fenomenal ningú com certs diaris flamenchs de grau circulació de Madrit.

L' altre dia en una revista taurina feta ab certa formalitat hi havía parlant de Guerrita la següent frasse:

Este chico es Dios.

Aixís, tal com sona.

Y encare 'n dirán de alguns periódichs ecos imparcials de la opinió pública!

¡Com hi ha Deu!

—

En lo Certamen literari de Valls que tindrá lloch en lo vinent istiu, hi trobém lo següent curiós premi:

«Un exemplar ricament enquadernat de la «Historia del descubriment d' America» de don Emili Castelar. Regalo de don Juliá Ferrusola y Tort, president del «Centre de Lectura» á la millor poesia humoristica»

¡Pobre Castelar!

Fins en los Certámens de fora lo fan servir de premi en sas obras per las poesias que faigin riurer.

A quin extrem ha arribat la musa del nou Quijote de nostra politica contemporánea.

—

Ab motiu de la entrada del senyor Navarro Reverter en la Academia de Ciencias madrilenya, llegim lo següent:

«Avuy dedica un article *El Liberal* al senyor Navarro Reverter, precedit de son retrato, ab motiu de son ingrés en la Academia de Ciencias.

Lo referit diarí, diu que la millor biografía que pot ferse del ilustre enginyer, es dir que en tot lo mon es conegut.»

¿Vol dir que es veritat aquesta afirmació tan categórica?

Justament creyem nosaltres que 'n Navarro Reverter si sembla lo que sembla es perque hi ha molta gent que no 'l coneix pas gayre.

Y de no ser aixís com dihem nosaltres, hi hauria que creurer que 'l mon degenera un bon xich massa depressa.

—

L' assumpto dels tractats de comers pendents de discussió en las Cambras continuan donant joch per ara dintre 'l camp de la politica madrilenya.

Si be s' ha aprobat lo bill de indemnitat (bill d' inmoralitat que molts ne diuhen) en la Cambra dels pares graves de la pátria, no deixan de haverse notat sintomas perillosos pel pervindrer del partit lliberal que capitaneja 'n Sagasta.

Aquest s' ha entregat en cos y ánima á la mala sombra de 'n Moret y ja se sap que 'l tal bon minyó tot lo que toca trenca.

Per empenyo que tingui, sembla que aquesta vegada 'n Moret no sortirá ab la seva.

Ya fe que ha defensa com si 's tractés d' assegurarse una rendeta per la vida.

Ben contents podrán estar los alemanys passi 'l que passi, advocat mes convensut no l' hagueran pas trobat en tot lo sistema planetari.

* * *

Per cert que sobre aquesta qüestió s'ha mogut are un bon xich de polvoreda referent á las paraulas que dirigí la Reyna Regent á la comissió obrera catalana que aná á saludarla.

D' ellas se despren que la Senyora qu' ocupa 'l trono d' Espanya, está enterada dels perjudicis que 'n reportaria 'l pahis ab l' aprobació dels tractats en projecte, afegint que procuraría convencer al gobern del perill que á tots nos amenassa ja que no depen exclusivament d' ella lo consiguir satisfer á la opinió pública indignada.

Si de mi tan sols dependgués, diuhen que exclamá la Reyna, creguéu que no hi hauria cap perill pera 'l pahis que travalla.

Mes aixó que es tan natural y tan sensat posat en boca d' una soberana que voldria felis á son poble, no ha agradat gayre als pobre sagastins que 's veu que sos monarquichs, cassi podrian ver saltimbanquis ó igorrotes.

La Reyna no pot haver dit aixó baladreja irrespectuosament *El Correo* orga oficial de la colla sagastina—fora posarse en pugna ab sos goberns responsables y aixís no pot esser.

Com si fos preferible que la Monarquía avans que als desitjos atengués á las conveniencias del Ministeri.

¡Pobres fusionistas!

Acostumats á fer lo que 'ls hi dongui la gana, á menjar á boca plena á totas horas, al veurer que s' acosta 'l moment de l' agonía, ja no respectan ni lo que deurian tenir per mes sagrat si de debó son monárquichs.

Firetayres ambulants, com tots los politichs que 'ns explotan y arruinan, no reconeixen mes norma de conducta que sas propias conveniencias.

Mes tart ó d' hora s' acaban los escándols y 'l negoci se 'n va á la porra.

A cada puerco le llega su San Martin diuhen enllá del Ebro.

Y al fusionisme no hi ha pas cap dupte que se li acosta á pasos de gegant.

NOU SISTEMA DE PISTONS

PERA CILINDROS DE MÁQUINAS DE VAPOR, MOTORS DE GAS, BOMBAS, ETC. ETC.

INVENTAT PER UN MAQUINISTA CATALÁ.

Molt nos plau, omplint de satisfacció 'l nostre cor, poguer donar compte del invent que acaba de fer, y pel que te concedit privilegi pera vint anys, un fill de Catalunya, un senzill obrer, maquinista de ferro-carrils, empleat com á tal desde fa alguns anys en la vía de Tarragona á Barcelona y Fransa.

En *Francisco Pons y Curet*, nom del inventor, acaba de dotar á la industria ab un nou sistema de pistons pera cilindros de máquinas de vapor, introduhint en aquesta part del organisme la més essencial d' aqueixas máquinas y d' altras, una gran millora, que no solzament assegura las bonas funcions del vapor ó del gas ó del ayre comprimit que dona la forsa motriu, sino que s' obté ab son us una notable economía de carbó y, lo que es més notable encara, *la absoluta economía d' oli pera untar los pistons*, tota vegada que 'ls d' aquest nou sistema jamay s' han d' untar sent suficient la poca ó molta humitat del vapor pera suavisar lo frech

del pistó quina forsa passiva, per la naturalesa mateixa dels pistó, es ja sumament reduhida.

La locomotora número 7 del ferro-carril de Sarriá porta dos pistons d' aquest nou sistema desde 'l dia tres de Febrer d' aquest any, y d' alashoras ensá ve funcionant ab la major regularitat. Ha recorregut *més de dos mil kilómetros* remolcant trens de viatjers y *no s' han untat may los pistons ni ab oli ni ab cap altra substancia lubrificant.*

A presencia meva y del inteligent enginyer de la expressada vía don Francisco Mumbrú, se montaren los dos pistons, prenent nota de passada de la ovalisació que 'ls cilindros tenían ja, á consecuencia de portar molt temps de servey, aixís com de lo ratllada que estava la seva superficie interior. Després d' un recorregut de mil cinch cents kilómetros varem fer destapar los cilindros, y examinada la superficie interior d' aquets, la trobárem llisa y fina com la d' un metall brunyit: las ratllas havían desaparegut y la ovalisació poch ó molt s' havía reduhit. L' anell del pistó estava finíssim com lo dia que havía sortit del taller y no 's feya sensible en ell lo més petit desgast.

Tan bells y utilíssims resultats han fet decidir á la Junta del ferro-carril de Sarriá á la adopció de dit nou sistema de pistons pera totas las sevas locomotoras, quina renovació comensará probablement dintre pochs dias.

Apart d' aquesta proba, desde fa uns quinze dias está funcionant un pistonet d' aquest nou sistema en una máquina centrífuga d' escorrer roba en un blanqueig de Sant Martí de Provensals, máquinaque es un caballet de vapor quín cilindro te uns deu centímetros de diámetro; y ab tot y la gran velocitat que dita classe de petits motors porta, en tot lo temps que l' expressat pistó funciona no s' ha tingut d' untar.

Actualment, baix la direcció del inventor y meva, s' está construhint un pistó pera una máquina de vapor que te á Badalona 'l fabricant de ciment hidráulich don Andreu Curet, y un altre pistó d' uns dotze centímetros de diámetro pera una escorredora centrífuga, propietat de don Bartomeu Recolons, la que forma part de la secció de tintorería de la gran fábrica que dit senyor posseheix á Sant Martí de Provensals. Tambe se 'n construheix un altre d' uns quinze centímetros pero un motor de gas que tenen en la seva fundició 'ls senyors germans Escriu, en quínas máquinas lo nou sistema de pistons donará també grans resultats económichs no solzament per lo millor aprofitament de la forsa, sino també per la economía d' oli que, si en tal classe de motors no pot ésser absoluta, será quant menos de més d' un 80 per 100 del que ara 's gasta; evitantse també la ovalisació dels cilindros en las máquinas horisontals aixís com la renovació que tan sovint s' ha de fer are dels cércols del pistó, renovació que ab lo nou sistema, aduch en las máquinas de gas ahont l' anell del pistó no pot tenir molt gruix, durará molts mesos y fins anys sense haverlo de cambiar.

Ab lo nou sistema de pistons que preconisém, l' amo de máquinas de

vapor no ha de témer may cap enferregada del cilindro, averia que ocorreix més sovint de lo que sembla y que tan perjudici li causa, no solzament per lo cost de reparació, que puja aviat á molts centenars de duros, sino pel temps que li fa perdre y 'l compromís que li porta de no poder cumplir las demandas ó *pedidos* oportunament. Nosaltres tenim noticia d' haverne sufert algunas de tals enferregadas los pistons y cilindros de máquinas de vapor construhidas en un acreditadíssim establiment de construcció de maquinaria d' aquesta capital, y tenim la certesa de que tal accident no hauría succehit si 'ls cilindros de ditas máquinas haguessin portat pistons del sistema de que parlém. No duptém tampoch que 'ls amos de ditas máquinas se resoldrán á posar en ellas lo nou sistema de pistons perque es l' únich remey que 'ls hi queda si volen aprofitar los cilindros que, á consecuencia de la enferregada, en major ó menor grau s' haurán malmés.

No duptém tampoch de que las empresas ferro-viarias s' afanyarán á fer cambiar los pistons de totas las sevas locomotoras posanthi 'ls de nou sistema, ja que economía en lo carbó, en l' oli d' untar los cilindros y en los gastos de conservació dels pistons y dels mateixos cilindros, no pot ésser més evident y positiva.

Igualment será utilíssim posar lo nou sistema de pistons en las máquinas marinas, no sols per la gran economía que en ellas s' hi fará en los sentits ja expressats, sino també per la seguretat en lo sou funcionament, ja que una enferregada en marxa ocasionaría una pérdua de temps y gran descrédit á la casa naviera interessada.

Los condensadors de las máquinas de vapor, las bombas d' aixecar aygua, las hidráulicas, los prempsas d' aquest nom y 'ls acumuladors: las máquinas de comprimir l' ayre y 'ls pistons dels frenos moderns continuos d' ayre comprimit ó be 'ls que funcionan per lo buyt atmosférich, en una paraula, tot mecanisme ahont hi entri com á element lo pistó, obté una gran millora aplicantli 'l nou sistema, perque ab aquest lo junt es hermétich, lo buyt pot dirse que es perfecte, 'l frech es insignificant y la bona conservació del mecanisme es molt més reduhida que en lo sistema actual.

Ab motiu de tal invent no podém menos de felicitar al seu autor, d' enaltir la seva aplicació, ja que 'l seu difícil y fadigós travall de maquinista de ferro-carril poch temps li deixa pera dedicarse á tan notables com profitosos travalls intelectuals, y felicitém al mateix temps al país nostre que te la ditxa de comptar entre sos fills á tan inteligents, com actius y preclars obrers, dignes per tots conceptes de ser atesos y considerats.

PAU SANS Y GUITART.

DISCURS DE GRACIAS

LLEGIT EN LA FESTA DELS JOCHS FLORALS PER LO MANTENEDOR DON FREDERICH RENYÉ Y VILADOT

Excelentissims y honorables senyors.—Dames y caballers.—Jovent de Catalunya.

Sense mereixements pera ocupar aqueix honrós sitial, triat per mos respectables companys pera distingir al hoste, mercé 'm feu al escoltarme, jo no só mes que un catalá que espera.

Un cop mes avuy s' han juntat aqui 'ls poetas de la que fou un dia rica y poderosa nació catalana, un cop mes ab sos cantars han procurat despertar á la terra del son que la te ensopida, y un cop mes al darnos l' adeu siau, nos emportám la esperansa de que la poesia es la precursora de la gloria que ilumina als pobles que saben redimirse.

Adeu siau; torném á nostres casals, qui á regar ab sa suhor los terrers que ab suhor y sanch fertilisaren nostres avis, qui á guanyar lo nostre pá tot cantant al compás de les gegantines maquinarias, honra de Catana, enveja y blanch de pobles enderrerits.

Adeu siau, conservem sempre aquell ferm amor de nostres antepassats per les coses de casa, tingám sempre present los exemples que 'ns llegaren de son respecte á les lleys, encare que 'ls hi valgués lo mot de rebeldia: no vulgám may apareixer com un aplech de pidolayres.

May com avuy es hora de publicar, que si be mereix estima de nostra mare Catalunya qui la defensa, be en lo terreno económich, be en lo llegislatiu, be en lo religiós, com son ja majors d' edat, major estima han de mereixer los que defensan l' esperit catalá en totes les seves licitas manifestacions.

May com avuy dia que plouhen noves opinions casi tantes com il-lustres personatges, necessitam aixoplugarnos del desfalliment é indiferentisme que caracterisa nostre época, sota l' arbre de la pátria, que encara conserva cualitats que la individualisan, y que 'l centralisme no podrá esborrar may, perque constituheixen sa segona naturalesa.

La historia 'ns ensenya que les supremacies que no están basades en lo carinyo é interés de tots los nacionals y que no respectan y atenen la idiossincracia de les parts no son durables ni permanents. ¿Que queda de les aglomeracions de pobles y rassas que portaren á cap los grans conquistadors assiris, egipcis y grechs en lo edat antiga? ¿Que queda de les conquistes de la mitja lluna y dels senyors feudals de la edat mitjana? ¿Que queda de les absorcions realisadas per francesos, alemanys, ingleses y altres pobles en la edat moderna? Com la aglomeració, conquista y absorció no son causes originaries pera la formació constant y definitiva d' una nacionalitat perdurable, passats los efectes que causá 'l conquistador ú home d' estat, les rasses se tornan á destriar per si soles, y nosaltres hem assistit y assistirém á la reivindicació de Bélgica, Grecia, Hungria,

Montenegre, Servia, Egipte, Irlanda y tantas y tantas nacionalitats, com nosaltres ó nostres fills assistirán á la de Polonia y demés pobles oprimits.

Catalans de tots estaments, los set mantenedors dels Jochs Florals al donarvos las gracias, no poden menos de fer constar son agrahiment á les Excelentissimes Corporacions provincial, municipal, científiques y literaries que al contribuhir á la present festa, responen dignament á la representació que ostentan del poble d' en Claris y Fivaller.

A més veure, donchs; y encara que dins de Catalunya anyorám á Catalunya, ara oigá, ó no hi ha mes que una *Pátria gran*, que es la humanitat, ó be hi ha tantes *Pátries grans* com lo dit de Deu, no la espasa del conquistador, senyalá sobre la terra.

So dit

LITERATURA

LA VACA CEGA

Topant de cap en una y altre soca,
avançant d' esma pel camí de l' aygua
se 'n vé la vaca tota sola. Es cega.
D' un cop de roch llançat ab poca traça,
el baylet va desferli un ull, y en l' altre
se li ha posat un tel: la vaca es cega.
Vé á abeurarse á la font com ans solia,
mes no ab el ferm posat d' altres vegades,
ni ab ses companyes, no: vé tota sola.
Ses germanes, pels cingles, per les comes,
pel silenci dels prats y en la ribera
fan sonar l' esquellot mentres pasturan
l' herba fresca á l' atzar. Ella cauría.
Topa de morro en l' esmolada pica
y recula afrontada; peró torna
y abaixa 'l cap á l' aygua y beu calmosa.
Beu poch sens gayre set. Després aixeca
al cel, enorme, l' embanyada testa
ab un gran gesto trágich; parpelleja
damunt les mortes nines, y s' entorna
orfe de llum sota del sol que crema,
vacilant pels camins inoblidables,
brandant llánguidament la llarga cua.

J. MARAGALL

NOVAS

Com ja haurán vist nostres llegidors, ha quedat elegida en lo Congrés la Comissió que ha de donar dictámen respecte al bill d' indemnitat que demana 'l gobern, per sa infracció constitucional en materias económicas.

Los diputats catalans que tant blassonan de proteccionistas ab tot y son ministerialisme no han sapigut per quin cantó decidirse y s' abstingueren de votar, contribuint aixís á la victoria de 'n Moret y demés comparsa.

¡Bon comensament de campanya per 'ls interessos sagrats que pretenen defensar!

¿De aquesta gent que permet que un gobern lliberal trepitgi la lley del Estat en profit únicament de las nacions extrangeras, que 'n pot esperar lo pahís, sino un nou desengany pera 'ls que encara de bona fé creyan en sas promesas?

Aixís es com defensan los interessos del travall nacional los flamants diputats que 'l caciquisme 'ns depara.

¿Fins quan ha de durar que Catalunya no tingui verdaders representants en las Corts espanyolas?

—

Lo passat divendres morí en aquesta ciutat lo nen Antoni Mestres Parera, fill de nostre bon amich, lo conegut representant de la casa Dietlin y Götz, don Antoni Mestres

No cal dir quan sentim lo dolor qu' experimenta nostre bon amich per tan sensible pérdua, desitjantli cristiana resignació pera soportarla.

—

Pera la professó del Corpus Christi que si á Deu plau sortirá avuy de la Parroquia de la Puríssima Concepció, ha sigut confiat lo pendó principal al conegut fabricant don Andreu Serra y Verdaguer.

Donadas las moltas simpatías ab que conta lo senyor Serra en nostra ciutat es de creure que l' acompanyará en tan solemne acte un numerós y destingit séquit.

—

Lo dimars passat foren administrats los Sants Sacraments á nostre distingit amich y compatrici don Francisco Llonch y Font, qual restabliment desitjem vivament.

—

Avuy diumenge debutará en el Ateneo Sabadellés un grupo de socis aficionats dirigit per don Jaume Auró, posant en escena lo popular drama *La Aldea de San Lorenzo*.

—

Lo director de la *Academta Políglota* don Joan Llenas Soler, obrirá un

nou curs de francés á primers de Juny de 9 á 10 de la nit, en lo local de la referida *Academia*, carrer de San Pau, 37.

Francés, inglés, alemán é italiá. Classes y llissons á casa y domicili.
Leçons d' Espagnol à Messieurs les Etangers.

—

Nostre bon amich y coloborador don Ernest Moliné y Brasés ha sofert la desgracia de veure morir á son estimat oncle don Joseph Moliné y Arnella, honrat senyor que disfrutava de moltas simpatías.

Nos associém al sentiment de nostre bon amich y de la apreciable familia del finat.

—

L' altre dissapte doná don Lluis Marsans en lo Centro Escolar Catalanista de Barcelona, una notable conferencia.—L' objecte fou posar de relleu las diferentas nacionalitats existents dintre de actual Estat espanyol, per lo que, comensá donant una idea de lo que en bons principis de la ciencia política s' ha d' entendre per Nació y per Estat, criticant de pas las definicions que d' abduas entitats han donat los principals tractadistas, de las que se 'n deduheix, que si la Nació te un fonament natural, no aixís l' Estat, que es de creació humana, essent per lo tant possible que dintre d' un Estat existeixent diferentas nacionalitats com succeheix actualment á Espanya, composta de grupo gallego, vasch, catalá, castellá y andalús y que una nacionalitat depengui del gobern de diferents Estats, tal com passa ab las nacionalitats vasca y catalana sotmesas en part al gobern francés.

Passant després á altras consideracions explicá en bonichs termes y molta erudició las diferencias d' origen, historia, llengua y cualitats morals que distingeixen uns pobles ibérichs d' altres, ab lo que demostrá fins á la evidencia quan apartada de la rahó está la opinió dels que creuhen la existencia en nostra Espanya d' una sola nacionalitat.

Lo senyor Marsans que havía sigut interromput varias vegadas per vivas mostras d' aprobació, escoltá al final entussiastas aplausos, ben merescuts per lo molt que demostrá coneixer l' interessant assumpto de que tractá.

—

Ha comensat á repartirse 'l volúm contenint las «Deliberacions de la primera Assamblea de la Unió catalanista reunida á Manresa, los dias 25, 26 y 27 de Mars de 1892», entre 'ls senyors delegats que assistiren á la mateixa y las diferentas personas que s' hi subscrigueren pera contribuhir als gastos de la publicació de dit tomo.

Lo recomanem á tots los bons patricis.

—

L' últim número del butlletí *Paz y Trégua*, orgue oficial del cos de Somatens armats de Catalunya, inserta varias comunicacions dels Excms. senyors generals Ahumada y Fuentes y en la secció oficial la convoca-

toria pera la reunió cuatrimestal, que 's verificará 'l dia 4 de Juny vinent. Diu també que aviat fará 'l dipósit definitiu en lo Banch d' Espanya de las cantitats recaudadas pera aixecar en lo Bruch un monument als héroes det any 1808 y excita als individuos del somatent que vulguin contribuhir á aquella obra y que no ho hagin fet fiins ara á ho verifiquin com més aviat millor.

Inserta també un estat general de la forsa de que 's compón lo cos de Samatens armats de Catalunya, segons la revista última, y que puja á 38,692 homes. D' ells pertanyen á la provincia de Barcelona 15,804, á la de Girona 7,960, á la de Lleyda 11,265 y á la de Tarragona 3,662. Per últim publica una extensa relació dels serveys més importants portats á cab per dit institut durant lo mes últim.

—

En la Exposició Universal de fotografias fetas per aficionats celebrada aquest any á Nova-York han sigut premiats ab medalla de plata dos expositors catalans.

Dita exposició 's celebra anyalment en aquella mateixa ciutat, oferint cada vegada que s' efectúa un aspecte ben nou per la classe de travalls comparats de nació á naciú, En la exposició del any passat s' emportá 'l gran premi y extraordinari número de medallas Inglaterra, resultant en sagon lloch los expositors del Estats Units. Aquest any ha succehit al revés, puig que Inglaterra ha quedat ben per sota dels americans. Y pera que 's vegi si son rigorosos en la concessió de premis y á la vegada quant adelantada está entre nosaltres aquesta especialitat artística, dirém que de tots los aficionats expositors del continent europeu sols han tigut premiats tres: un austriach y dos catalans. D. Enrich Alexandre y don Antoni Amatller que son los guanyadors de las medallas de plata.

—

La Comissió obrera en vista dels duptes manifestats per *El Correo*, de Madrid, ha posat lo següent telégrama als periódichs *El Imparcial*, *El Heraldo*, *La Epoca*, *El Tiempo*, *El Nacional*, *El Correo* y *La Correspondencia*.

«En vista duptes manifestats per *El Correo*, nos creyém en lo deber de declarar que no sols es certa frase pronunciada Reyna Regent sino que además aquella egregia Senyora digué durant la audiencia que 's dignà concedirnos: «Estich enterada de que 'ls tractats no agradan á la majoria del país. Jo parlaré á mon Gobern pera que no 's portin á cap á fi d' evitar los graves perjudicis que vostés m' han demostrat ocasionarian. Si de mi dependís no vindrian aquets perjudicis.» Pregan publicació.—Nuet, Pamies, Bachons, Mestres J., Petit, Peris, Mestres A.»

—

Segons escriuhen á *La Rénaixensa* desde Mataró, ha mort en dita ciutat lo senyor pare del ferm catalanista don Joseph Puig y Cadafalch.

Al associarnos á son fondo sentiment, preguém á Deu que donga á

nostre amich la resignació necessaria pera soportar cristianament tan inmensa pérdua.

—

Lo senyor Gobernador civil de la provincia de Lleyda ha ordenat al ajuntament de Balaguer la suspenció del acort pres per lo mateix relatiu al enderrocament de la hermosa é histórica porta gótica d' entrada á la població, quina conservació havian demanat alguns periódichs y algunas importants Associacions, y era desitj del vehinat de Balaguer en general.

Creyém que tolas las personas amants del art y de la conservació de tots los monuments históríchs de la nostra terra rebrán ab satisfacció aquesta noticia.

—

Al donar compte en lo número passat de la vetllada del *Centre Catalá*, celebrada lo diumenge del Aplech, omitirem involuntariament lo nom del senyor Borrás, que cantá ab exquisit gust, abligantlo la concurrencia á repetir una de las pessas que nos doná á coneixer.

—

Lo somatent d' Igualada ha dirigit una esposició al Excm. Sr. Comandant general del institut armat, en súplica de que interposi son valiment á fí de que les autoritats de Lleyda retornen lo timbal que en 1808 y anys següents portava dit Somatent, y que avuy se troba custodiat en lo Museu Arqueológich d' aquella capital.

—

Del *Butlleti del Centre Excursionista de Catalunya*:

«En sessió que se celebrá en la vetlla del 20 de Febrer, s' acordá per unanimitat dirigirse als Excelentissims senyors Marqués de Aguilar y D. Victor Balaguer fentloshi present la rápida destrucció del Monestir del Poblet y de que s' interresen en lo Ministeri ó Academia corresponent pera que se prengan severes determinacions á fí de que acabe tan horrorosa profanació.

—

Los escriptors y artistas del Mijdia de Fransa, aymadors de la seva regió, están associats ja de temps en lo «Felibrige de París». Més ara, 'l valent y renomenat provenzalista En Bonnet, s' ha decidit á crear altra associació de fills del Mijdia, que completará 'l persament de acoblar als quins residexen á París, pera 'l manteniment del caliu patriótich y del conreu de la llengua. La novella associació s' anomena *Lou Lugar*, nom símbólich y ben estimat dels francesos meridionals, y á ella 's convoca á tots aquells qui per llur manera de viure no poden trobarse á pler entre la colla de artistes, escriptors y diputats que forman la societat dels felibres de París. Encara no iniciada la idea, se han cobert les llistes d'adherits á la nova associació regionalista.

—

Traduhím de *L' Aioli*:

«Uno nova publicació, *Petitas Annales de Provence*, acaba de fundarse á Marsella, al objecte, segons canta 'l programa, de sintetisar la idea de descentralisació, treballar coratjosament pera la emancipació de la provincia y estimular als lectors al amor de tot lo provenzal.»

—

En un article que publica nostre company de Marsella, *La Cornemuse*, hi llegím lo següent curiós paragrafo.

«Conexéu l' accent catalá y vos plau? Generalment es aspre y agre, farreny y cantellut. Mes de moment, sense tranzició, 's fá tendre, amorós y penetrant com un bes d'éytasis. Aquest tó tan soptadament mudadiç penso que espressa lo carácter del poble. Esta faltat de tranzició: severs Pyrineus enlayranse de una sola y enérgica envestida cap al cel, y Mediterrani voluptuós, pacifich y cantant lo cansó d' amor.

Un día, á Champrosay, á casa del *Capoulié* de les lletres fraceses (Daudet), provavam de definir lo catalá. Jo proposava: «Violencia y subtilitat.» «Lirisme y filosofía», saltava en Lleó Daudet l' autor d'*Harés*, lirich ell mateix com la joventut y filósop com lo pensament. «Gateries y tigreries», reprenía n' Anfós Daudet, lo mestre soberá de les llágrimes y dels somriures.»

—

Sabem que varis catalanistas d' aquesta ciutat han demanat se'ls fagi una remesa d' exemplars del llibret qu' ab lo títul de *Doctrina Catalanista* acaba de publicarse, quin autor s'anomena baix lo preudonim de *Fidel Constant*, pera repartirlo y vulgarisarlo entre 'l públich. Y estém segurs que 'l mateix farán los de tots los indrets de Catalunya.

Las demandas han de dirigirse á la Imprempta de Barcelona *La Catalana* (Dormitori S. Francesch, 5). Lo preu de cada exemplar es un ral, peró als corresponsals, se 'ls fá 'l descompte de un 25 per cent. Un cop agotada aquesta edició destinada á cubrir gastos, convindria se 'n preparés un altra tot seguit mes senzilla al preu de *deu céntims* l' exemplar.

—

S. M. la Reyna Regent s' ha dignat enviar á la Junta del Ateneo Tarrasense pera premi en lo certamen literari que aquesta societat tracta de celebrar en los dias de la Festa Major, alguns preciosos albums que 's consideran de molt valor, deixant á la esmentada Junta en llibertat de escullir lo tema que 's fassi digna pera la obtenció de dit regalo.

—

Diu un colega barceloní:

"En un banquet ab que ha sigut obsequiat un autor dramátich d' aquesta ciutat, y al qual assistiren varis literats, se tractá de la conveniencia de demanar al Ajuntament que dispensi sa protecció al teatre catalá, puig que, si subvenciona carreras de cavalls y altras diversions exó-

ticas, més just seria que fes quelcom per la literatura regional. Sembla que, com á consecuencia de lo parlat, algunas corporacions y altras entitats dirigirán aviat una petició en dit sentit á la Corporació municipal.»

Ens associem á l' idea y desitjariam que aviat s' efectués ab bon éxit.

Anuncis

Dipósit de pianos

de la fábrica **ESTELA Y BERNARREGI,** la mes acreditada en sa classe

UNICH REPRESENTANT EN SABADELL

JOAN COMAS FAURA

Se venen de tots preus al comptat y á plassos á DOS DUROS setmanals. Tots los pianos d' aquesta casa son assegurats de tot defecte de construcció per 10 anys.

Se 'n venen també á cambi de tota classe de mercancías, com son panyos y tota mena de géneros que pugan convenir al venedor.

Aquesta casa 's cuyda de tota classe de reparacions y afinacions per delicadas que sian.

Dirigirse al carrer de Colomer, 24: JOAN COMAS FAURA

DOCTRINA CATALANISTA

PER

FIDEL CONSTANT

Composta de fórmulas senzillas y fácils de retenir á la memoria pera 'l fí de propaganda patriótica especial á que deu destinarse.

PREU: UN RAL

Se ven en la Imprempta d' aquest periódich.

Imprempta de Pere Tugas, Carrer de Calderon, 36, Teléfono, núm. 186.—SABADELL.